

PROGRAM RADY EUROPY I KOMISJI EUROPEJSKIEJ

„UTWORZENIE AKTYWNEJ SIECI KRAJOWYCH MECHANIZMÓW PREWENCJI PRZECIW TORTUROM, DZIAŁALNOŚĆ SIECI PARTNERSKIEJ WSPÓŁPRACY PEER-TO PEER”

OPIS PROJEKTU „THE EUROPEAN NPM PROJECT”

Idea stworzenia projektu „The European NPM Project” (Projekt współpracy europejskich krajowych mechanizmów prewencji) powstała na początku 2008 roku. W dniu 18 stycznia 2008 r. Ombudsman Francuski oraz Rzecznik Praw Obywatelskich Rady Europy zwołali bowiem w Paryżu konferencję pod hasłem: „Pozbawienie wolności i ochrona praw człowieka”. W związku z ratyfikacją Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (zwanego dalej OPCAT), jego Państwa Strony zostały zobowiązane do wyznaczenia krajowych mechanizmów prewencji, czyli niezależnych organów krajowych, które będą przeprowadzać regularne wizytacje, w celu zapobiegania torturom oraz innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, w miejscach, gdzie przebywają osoby pozbawione wolności.

Wkrótce po tym spotkaniu rozpoczęto działalność w ramach wspólnego projektu Unii Europejskiej i Rady Europy – „Peer-to Peer Project”, przewidzianego na lata 2008 i 2009. Celem tego projektu było stworzenie aktywnej sieci współpracy krajowych organizacji zajmujących się ochroną praw człowieka w państwach członkowskich Rady Europy oraz wymiana praktycznych doświadczeń, w ramach warsztatów tematycznych.

Pierwsze warsztaty, w związku z realizacją „Peer-to Peer Project”, odbyły się w dniach 9-10 kwietnia 2008 r. i były poświęcone prawom osób pozbawionych wolności - roli krajowych instytucji zajmujących się ochroną praw człowieka, które wykonują zadania krajowych mechanizmów prewencji w rozumieniu OPCAT oraz tych, które nie pełnią roli mechanizmów. Podczas spotkania okazało się, że istnieje ogromna potrzeba komunikacji pomiędzy tymi instytucjami, a ekspertami z Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom (CPT) oraz Podkomitetu do Spraw

Prewencji (SPT), w celu omówienia funkcji pełnionych przez poszczególne instytucje, metod ich pracy oraz wypracowania dalszej współpracy pomiędzy nimi. W czasie warsztatów powstała również idea stworzenia specyficznej gałęzi sieci „Peer-to-Peer”, przeznaczonej dla krajowych mechanizmów prewencji. Rada Europy zwróciła się zatem do państw członkowskich z prośbą o dobrowolne wsparcie finansowe pilotażowego projektu współpracy pomiędzy CPT, SPT oraz krajowymi mechanizmami prewencji.

Po uzyskaniu odpowiednich funduszy, rozpoczęto realizację projektu „The European NPM Project”, całkowicie finansowanego przez Radę Europy oraz Komisję Europejską oraz współfinansowanego przez Fundusz Powierniczy na Rzecz Praw Człowieka. Jego celem jest stworzenie aktywnej sieci współpracy wszystkich europejskich krajowych mechanizmów prewencji, zwrócenie uwagi na standardy Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu oraz Podkomitetu ONZ do Spraw Prewencji, wzmocnienie współpracy pomiędzy mechanizmami a CPT i SPT, jak również promowanie ratyfikacji OPCAT oraz wyznaczenia krajowych mechanizmów prewencji tam, gdzie jeszcze to nie nastąpiło. W ramach projektu organizowane są zarówno warsztaty tematyczne, jak i szkolenia dla pracowników krajowych mechanizmów prewencji. Założono bowiem, iż w latach 2010-2011, w ramach „The European NPM Project” odbędzie się łącznie sześć warsztatów tematycznych, dotyczących zagadnień szczegółowych, związanych z wykonywaniem zadań prewencyjnych oraz osiem warsztatów szkoleniowych dla poszczególnych krajowych mechanizmów prewencji (tzw. „On-site visit & Exchange of experiences”). Postanowiono także, iż każdego roku będzie organizowane spotkanie szefów krajowych mechanizmów prewencji oraz wyznaczonych osób kontaktowych mechanizmów.

Pierwsze warsztaty tematyczne odbyły się w dniach 24-25 marca 2010 r. w Padwie i poświęcone były roli krajowych mechanizmów prewencji w zapobieganiu złemu traktowaniu w instytucjach psychiatrycznych.

Z kolei, funkcjonujący w Polsce od 2008 r. Krajowy Mechanizm Prewencji (dalej KMP) jako pierwszy został objęty programem „On-site visit&Exchange of

experience”, a więc szkoleniem przeznaczonym dla pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, którzy wykonują zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji. W dniach 4-7 maja br. eksperci Stowarzyszenia Zapobiegania Torturom (APT), Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom (CPT), Podkomitetu ONZ do Spraw Prewencji (SPT) oraz Rady Europy, omówili z pracownikami Krajowego Mechanizmu Prewencji szczegóły dotyczące jego działalności oraz wizytacji różnego rodzaju miejsc zatrzymań. Podczas szkolenia zostały poruszone szczególnie istotne kwestie, dotyczące między innymi metodologii przeprowadzania wizytacji, istoty wizytacji prewencyjnych, roli ekspertów medycznych, sposobu prowadzenia rozmów z osobami pozbawionymi wolności, czy też formułowania zaleceń i rekomendacji. Ponadto, eksperci wymienionych instytucji przeprowadzili z przedstawicielami Rzecznika Praw Obywatelskich wizytacje trzech różnych typów miejsc zatrzymań (szpital psychiatryczny, areszt śledczy, zakład poprawczy i schronisko dla nieletnich), uczestnicząc w nich w roli obserwatorów, co następnie pozwoliło na analizę metodologii wizytacji, spotykanych w tego rodzaju jednostkach problemów.

Szkolenie zostało w całości sfinansowane ze środków Rady Europy i Komisji Europejskiej.